

Biała Księga nt. działań niezbędnych celem wyeliminowania nieprawidłowości w systemie wizowym RP

Diagnoza problemu:

Polska doświadcza **bezprecedensowej presji migracyjnej** od 2015 r.

- Brak rozwiązań legislacyjnych i systemowych. Zamiast tego pod presją środowiska pracodawców postulującego pilne uzupełnienie rynku pracy oraz środowiska naukowego promującego źle pojmowaną ideę umiędzynarodowienia polskich uczelni i poprzedni rząd podjął szereg **nieskoordynowanych działań doraźnych**, które doprowadziły do utraty kontroli nad przepływem ludności.
- **Wydawanie zezwolenia na pracę „na życzenie”** w sposób niekontrolowany, w oderwaniu od priorytetów polskiej polityki zagranicznej i bezpieczeństwa, rzeczywistych potrzeb polskiej gospodarki i możliwości polskich konsulatów.

Obywatelstwo	Liczba wydanych zezwoleń na pracę					
	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Pakistan	1065	911	815	1526	4645	7393
Indie	8362	8063	8184	15326	41640	45998
Nepal	19912	9175	5708	10853	20045	35287
Bangladesz	8341	6986	3758	7524	13539	27896
Turkmenistan	42	317	961	2648	11919	8779
Uzbekistan	2634	6309	5873	15002	33373	27959
Filipiny	2057	6317	7391	13279	22557	29154
Nigeria	80	268	554	987	1611	1420
Tanzania	2	20	22	66	196	344
Kenia	20	104	186	779	2091	1727
Zimbabwe	13	40	116	360	815	5017
Rwanda	6	22	309	686	977	1216

Źródło: www.gov.pl/rodzina

- **Nadużywanie zbyt łatwej rekrutacji na studia** w Polsce przez cudzoziemców, których rzeczywistym celem wjazdu jest świadczenie pracy lub emigracja do innych państw strefy Schengen;

Lista 10 uczelni z największą liczbą cudzoziemców w 2022 r.:

lp.	Uczelnia	Rodzaj uczelni	Uczelnia zatwierdzana	Liczba cudzoziemców	% cudzoziemców wśród studentów
1.	Akademia Finansów i Biznesu Vistula	niepubliczna	NIE	5958	56,5%

1.	Akademia Ekonomiczno-Humanistyczna w W-wie	niepubliczna	NIE	4544	41,2%
2.	Uniwersytet Jagielloński	publiczna	NIE	3488	10,3%
3.	Akademia WSB	niepubliczna	NIE	3171	29%
4.	Uniwersytet Warszawski	publiczna	NIE	2518	6,9%
5.	Spółeczna Akademia Nauk z siedzibą w Łodzi	niepubliczna	NIE	2301	17,8%
6.	Akademia Nauk Stosowanych W. Pola w Lublinie	niepubliczna	TAK	2153	72%
7.	Uniwersytet im. A. Mickiewicza w Poznaniu	publiczna	NIE	2082	7%
8.	Uniwersytet Łódzki	publiczna	NIE	2034	8,8%
9.	Polsko-Japońska Akademia Technik Komputerowych	niepubliczna	NIE	1805	23,1%

Źródło: *Cudzoziemcy na uczelniach w Polsce. Raport 2022*, Ośrodek Przetwarzania Informacji – Państwowy Instytut Badawczy.

Rok akademicki	Liczba studentów cudzoziemców na I roku	z tego na II roku (w kolejnym roku akademickim)
2018/2019	38.546	22.704 (59%)
2019/2020	38.525	24.091 (63%)
2020/2021	40.329	24.094 (60%)
2021/2022	46.683	26.127 (56%)
2022/2023	59.439	31.517 (53%)
2023/2024	50.599	n/a

Źródło: dane Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego

- **chaos prawny** w obszarze polityki migracyjnej i wizowej pogłębił się podczas pandemii, kiedy kolejne nowelizacje ustawy covidowej wprowadzały w sposób nieskoordynowany nowe regulacje dotyczące ruchu osobowego, kontroli granicznych, czy uzupełniania w trybie pilnym niedoborów na polskim rynku pracy cudzoziemskimi pracownikami.

Skutki zaistniałej sytuacji dla systemu wizowego

- W wielu państwach trzecich w powszechnej świadomości utrwaliło się przekonanie, że **polska wiza jest łatwo dostępna i relatywnie tania** – finalny koszt jej uzyskania jest wielokrotnie niższy niż koszt innych ścieżek migracji i legalizacji pobytu w państwach strefy Schengen.
- przełożyło się to na **niedrożność polskich konsulatów** w państwach pochodzenia kandydatów na rzekomych studentów i ponadwymiarowych pracowników, na czym skorzystali przede wszystkim **nieuczciwi pośrednicy**, oferujący cudzoziemcom odpłatną

pomoc w uzyskaniu terminu spotkania wizowego z wykorzystaniem automatycznych skryptów;

- reakcją MSZ było **wybiórcze zaspokajanie zgłaszanych żądań** o przyspieszenie procedury wizowej, co dało szerokie pole do ujawnienia się **zjawisk o charakterze korupcyjnym i korupcjogennym**, w tym przekazywania konsulom przez kierownictwo resortu i Departamentu Konsularnego, w trybie nieformalnym, bez podstawy prawnej i uzasadnienia, list z nazwiskami cudzoziemców, którym mieli oni zapewnić preferencyjny dostęp do procedury wizowej.

Konkluzja – proponowane środki zaradcze

Ministerstwo spraw zagranicznych rozpoczęło proces uszczelniania polskiego systemu wizowego. Stoi jednak na stanowisku, że skuteczność tych działań w dłuższej perspektywie nie jest możliwa bez **współdziałania ze strony innych resortów**, w szczególności Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej, Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji, Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego oraz Ministerstwa Rozwoju i Technologii. W ramach działań konieczne jest podjęcie następujących działań:

- **odciążenie polskich konsulatów** - będzie możliwe dzięki przekierowaniu cudzoziemców już przebywających w Polsce na procedurę legalizacji pobytu, nie powinni oni ponownie występować o wize, tworząc sztuczną kolejkę w konsulatach – do tego konieczne będzie **udrożnienie pracy urzędów wojewódzkich**, rozpatrujących wnioski o zezwolenie na pobyt;
- **zatrzymanie praktyki masowego i niekontrolowanego wydawania zezwoleń na pracę** poprzez określenie rzeczywistych potrzeb gospodarki (zawody deficytowe), wprowadzenie limitów oraz preferencji geograficznych;
- **weryfikacja czy pracodawca jest gotowy do przyjęcia cudzoziemskich pracowników** i zapewnienia **im odpowiednich warunków wykonywania pracy**, w zgodzie z obowiązującym prawem, przez organy wydające dokumenty uprawniające cudzoziemców do podjęcia pracy na terytorium RP;
- w dłuższej perspektywie **rewizja sankcji** z tytułu nielegalnego zatrudniania cudzoziemców, a także **rozszerzenie uprawnień kontrolnych** Państwowej Inspekcji Pracy, Straży Granicznej i Urzędu ds. Cudzoziemców wobec cudzoziemców i ich pracodawców;
- **wprowadzenie obowiązkowej preselekcji zagranicznych studentów przez wszystkie uczelnie** wyższe według jednolitych kryteriów i na wszystkich kierunkach studiów;
- **niestosowanie minimalnych kryteriów rekrutacyjnych** przez daną uczelnię powinno być podstawą do **skreślenia jej z listy podmiotów zatwierdzonych** na potrzeby przyjmowania cudzoziemców w celu podjęcia studiów lub wydania **decyzji o zakazie przyjmowania cudzoziemców**;
- zwiększone koszty administracyjne uczelni związane z obowiązkowym postępowaniem rekrutacyjnym dla cudzoziemców powinny znaleźć odzwierciedlenie w **zwiększonych opłatach za studia**;
- rozważenia wymaga wprowadzenie **scentralizowanego procesu preselekcji cudzoziemskich kandydatów na studia** (model niemiecki), prowadzonego przez jedną instytucję, np. Narodową Agencję Wymiany Akademickiej, odpowiedzialną za **weryfikację świadectw dojrzałości** i potwierdzenie, że dany kandydat **zna język wykładowy** i spełnia inne minimalne kryteria podjęcia studiów wyższych w Polsce;

- rozważenie **ograniczenia dostępu zagranicznych studentów do polskiego rynku pracy**, a także **podniesienia wysokości minimalnych środków finansowych** wymaganych od zagranicznych studentów w procesie ubiegania się o wizę i kartę pobytu oraz wprowadzenia **obowiązku posiadania konta z zablokowaną minimalną kwotą** wymaganych środków.

MSZ wspiera działania na rzecz przygotowania dokumentu Strategia Migracyjna Polski na lata 2025-2030 przygotowywanego przez Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji. W 2012 roku został przygotowany dokument rządowy „Polityka Migracyjna Polski – stan obecny postulowane działania” jednak w 2015 roku został przez kolejny rząd uchylony.

MSZ rekomenduje wprowadzenie łącznie kilkudziesięciu zmian legislacyjnych, oraz 12 propozycji zmian praktycznych, które pozwoliłyby na odzyskanie kontroli nad systemem wizowym, ale równocześnie pozwoliłyby zaspokoić potrzeby polskiego rynku pracy oraz możliwości kształcenia cudzoziemców na polskich uczelniach.